

búzgolkodik“ — mondja egy író — s állításában sok igazság rejlik. Nemzetünk miveltségének emez ismertető jelét sok nemesjellemű honfi és honleány áldozatkészségének lehet köszönni. Ezek között méltó helyet foglal el Gyulai Zsófia is. Midőn a templomot és iskolát pártfogolta, az erkölcsi jobbulás és az értelmi felvilágosodás nagyszerű épületeinek fölépítésére nyújtott, habár parányi mértékben is, segédkezeket. Igaz, hogy közvetlen felekezetének tett áldozatot, de hiszen a kik az egyházat és annak iskoláit segélyezték, azok egyszer mind a nemzet culturalis érdekeinek tettek hasznos szolgálatot.

Feledhetetlen Eötvösünk mondja: „Vannak asszonyok, kiket mintegy vigasztalásnak teremtett az Isten, — e világ bajai közé — mintegy áldásul, hogy boldogítsanak“. Mi pedig az igazságnak hódolunk, midőn azt mondjuk: hogy ilyen asszony volt Gyulai Zsófia.

AZ ÉV UTOLSÓ ESTÉJÉN.

JMA: PERZSI JÓZSEFTŐL.

Örök létü Isten, mennybeli jó atyánk! Már már hanyatlik, és sirja felé közeleg ismét egy esztendő rövid életünkéből, s mi egy nagy lépéssel közelebb jutottunk az élet véghatárához. Így múltunk el minden mi napjaink, rendre megemésztyük a mi esztendeinket, mint a beszédet. Lassan haladunk a fejlődés útján, s mielőtt feljuthatnánk a tökéletesség szent hegyére, melyről beláthatnók a te dicsőségédnek egész birodalmát már e földről, napjaink és esztendeink egyre fogynak, erőnk hanyatlik, s újra nem éled.

Megilletődve, szívben lélekben megindulva, állunk meg előtted ez innepélyes pillanatban, örök Isten, kinek esztendők nincsenek létedben. A te lételednek nincs kezdete és vége. Voltál, még mielőtt formáltatnék a föld, s lészesz még akkor is, mikor e föld összeolvad, az egek nagy csikorgással összeomlanak, nap, hold és csillagok nehéz gyászba öltöznek, s az élet zaját néma csend váltja fel. Léted feljül van időn, enyészeten. Ezer esztendő előtted mint a tegnapi nap, mely elmúlt, és az éjszakának negyed része. Mi pedig csak jövevények vagyunk te előtted, a mint fejenként a mi atyáink is. A mi életünk olyan, mint az árnyék, melyben állandóság nincsen, mint a hulló csillagok az égen, mint hervadó virág a réten, mint alig pislogó mécs az éjben, mint a rohanó folyam hullámai, mint elhaló szó a hegyek között, mint eltikkadt szél a

pusztában: maiak és tegnapiak, mulandóság és ideigvalóság gyermekei, porondba írott betűk, — elmúlunk és többé nem ismer meg minket a mi helyünk. Oh bizony fontos reánk nézve egy esztendő elmulása; gondolataink tábora feléd száll, tégedet keres, ki egyedül vagy változhatatlan a nagy változandóságban, egyedül állandó a mulandóságban.

A te nagy szeretetednek és gondviselésednek állandóságát és folytonosságát tapasztaltuk, Atyánk, e már-már távozó esztendőben is. Adtál kenyeret tápláltatásunkra, gondviselésed megtartotta életünket akkor, midőn barátaink, ismerőseink és szeretteink közül oly sokan elköltözének; részeltettél a sziv és lélek nemesítésének, s önmagunk mivelésének eszközeiben; megóvtad hazánkat, városunkat és tűzhelyeinket a háboru pusztításaitól és félelmeitől; nem engedted hogy termő földeink csatatérekké változzanak, megtartván közöttünk a béke áldó angyalát, hogy uralma alatt a közjó gyarapodjék, a mivelődés haladjon, s kicsinyek és nagyok, erősek és gyöngék munkálhassák jóllétüket és boldogságukat. Gyarapodást és előmenetelt adtál iskoláinknak, az anyaszentegyháznak, köz és magán intézeinknek.

Oh de, Atyánk, midőn ezen áldásaidról és szeretetedről megemlékezünk, egyszersmind bánatos érzések fognak el. Magunkban nem tapasztaltunk állandóságot avagy csak néhány napig is. Nemes terveinket és szándékainkat többször megváltoztatták az önző célok, szeretetünk gyülöletté és boszuvágygyá változott; tebenned való hitünk és bizodalunk többször megingott, mint a vékony nádszál; igazságunkat elferdíték önző érdekek. Többször visszaéltünk szeretetteddel és jóságoddal; a nyújtott eszközöket, módokat és alkalmakat nem használtuk fel kellőleg a magunk, felebarátunk és a közügy javának előmozdítására. Sok időt munkátlanul töltöttünk, sok nap mult el, melyen semmi jót nem cselekedtünk. Nem szeretünk és nem tiszteltünk tégedet mindig szivben, lélekben és cselekedeteinkben, nem hajlottunk meg akaratom és szent törvényeid előtt, nem tartottunk tégedet mindig átölelve hitünknek karjaival. Nem voltunk valóban hű sáfárjai a drága időnek, ez esztendő elmúlt napjainak, melyek hozzánk vissza nem térnek soha többé. Hibáztunk sokszor, a gyarlóság lépten-nyomon követett, mint a testet az árnyék, s utána a hibák és vétkek hosszú sora húzódik, mint egy fekete sereg. Meglakoltunk érte. Bűneink miatt gyúlt harag kebledben, s igaztalan törekvéseinknek nem adál sikert; sirnunk és jaj-

gatnunk kelle, midőn tapasztaltuk, hogy akaratoddal ellenkező utaink veszedelem völgyébe vittek, homnan kétes vala a menekülés. Megettük a könnyelműség és pazarlás keserű kenyerét, s ittunk a hitetlenség vizéből, mely lelkünk nyugalmát elvevé, s boldogságunk virágát meghervasztá.

Atyánk, bocsásd meg bűneinket, add meg szívünknek és lelkünknek nyugalmát a számadás e nagy pillanatában. Most látjuk, miután hiu álmaink és reményeink csalóka fénye eloszlott, hogy csak az erény és igazság biztos vezérek, minden egyéb csak hiábavalóság.

Ur Isten, segélj meg minket, hogy ezután a jóban állhatatosan megmaradván, többé ne vétkezzünk; győzz meg minket a felől, hogy a csapások és szenvedések, melyek ez esztendőben hibáinkon és tévedéseinken kívül netalán értek, azok is a mi javunkra szállottak reánk, mert azok tevék próbára hitünket, bizodalmunkat, erőinket és tehetségeinket, azok edzenek, hogy az élet változásai között megállhassunk, azok indítanak, hogy e világhoz s ennek muló javaihoz és örömeihez szerfelett ne ragaszkodjunk; „a köny is, mint az öröm, megszűnik egyszer, — az élet rövid.“

Adjad Atyánk, hogy ez év lehanyatlásával vetkezzük le gyarlóságainkat, muljanak el fájdalmaink, száradjanak fel könyeink, szünjenek meg sohajtásaink. Szünjék meg a boszu és gyűlölet, harag és irigység, ábránd és hiúság, könnyelműség és meggondolatlanság, melyek nemünknek oly nagy ellenségei s annyi bajt, romlást és veszedelmet árasztottak reánk ez esztendőben is. Foglalja el ezen ellenséges tábornak helyét szeretet és irgalom, részvét és könyörület, megbocsátás és szelidség, komoly törekvés és igaz munkásság, kitartás és buzgóság, hogy kunyhó és palota, egyház és társadalom, nemzet és haza gyarapodjék jóllétben, anyagi és szellemi tekintetben. Szünjék meg a nyomor és irigység. Adj enyhülést a kesergők bánatának, erőt az erőteleneknek, egészséget a betegeknek, kenyeret az éhezőknek, ruhát a mezteleneknek, tudományt a tudatlanoknak, gyámolítást a gyengéknek, jóltevőket a szegényeknek, özvegyeknek és árváknak, reményt a reményteleneknek, hitet a kételkedőknek. Adj csendes nyugodalmat elköltözött felebarátainknak, kik immár a hosszú álmat alusznak; emléküket tartsd meg övéik kebelében. Adjad Atyánk, hogy ez esztendővel minden panasz és jajkiáltás elnémulván, mindenütt fennhangon zengjen a te nevednek magasztalása: dicsértessék az Isten, a mi megtartónk és oltalmazónk, teljesedjék be menny és föld az ő dicsőségével Ámen.

U t ó i m a.

Ur isten, gyorsan siet az idő, nem áll, s nem vár. Lám, e napnak, s ezzel egy évnek is vége nem sokára. Gondolataink még a multban bolyongnak, s kevés idő mulva bezárul az előttünk és megnyílik a kétes jövő. Atyánk, hadd jöjjenek velünk ez esztendő szép napjainak és édes örömeinek drága emlékei! Vajha szép emlékekkel teljes szivet vihetnénk át az időnek nagy hidján a jövőbe; vajha hit és bizalom, erkölcs és erény lennének kísérő társaink! Te Uram örökké megmaradsz, és a te széked nemzetségről nemzetségre. Tarts meg minket is, újítsd meg a mi napjainkat, és újítsd meg a te jó voltodat rajtunk, mint vala a mult időben, és mi megtérünk hozzád, ki egyedül vagy isten, a mi paizsunk és erős kőszálunk örökkön örökké. Amen.

L E V E L E Z É S.

London, 1878. nov. 14.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Szünidőm alkalmával, bár részben, teljesült azon vágyom, hogy az angol unitáriusokat az ország különböző részeiben meglátogathassam. Tán fölösleges is emlitenem, hogy mindenütt a legszívesebb hitrokoni fogadtatásban részesültem. A „magyarnak“ és az „unitáriusnak“ Angliában sok jó barátja van. Azon reményben, hogy a „Ker. Magvető“ olvasóit érdekelni fogja, egy közelebből alakult községben szerzett tapasztalataimból, a t. szerkesztő ur szíves engedelmével, néhányat leírok.

A község egy Londontól 30 angol mfdnyire levő városban (Reading) van. Alakulását, a „Brit és Külföldi Unitárius Társulat“ érdemes titkára, Henry Ierson urnak köszöni. Ierson ur, ezelőtt három évvel a várost meglátogatta volt. Ott prédikált és felolvasást tartott, miáltal néhány egyénnek a tetszését megnyerte. Ujbóli látogatásra szólították fel. A rokon gondolkozásuak száma csak hamar annyira szaporodott, hogy minden vasárnapra egy papot hívtak meg a szomszédságban levő disszenterek közül, vagy pedig, egyik közülök, vezette az isteni tiszteletet. Ezzel összeköttetésben templom építésre pénzt kezdetek gyűjteni. A második évben már a „Brit és Külf. Unit. társulatot“ felkérték, hogy az építés költségeiben segítse. A Társulat készséggel megtett mindent, annyira, hogy most egy éve csinos goth styben épült templomot nyitottak meg a már 150-re szaporodott „szabad gondolkozásu keresztények“ számára. A templom építési költsége a két ezer font sterlinget meghaladta.